

1830, v Podkarpatské Rusi 262. Postátněno jich bylo r. 1920 na Slovensku 1401, nepřevzatých 262.

Notáři na Slovensku jsou sdruženi ve spolku: Zemský Sváz obecných notářův na Slovensku. Svaz tento vydává od roku 1921 časopis Administrativny Vestník v Trenčíně.

Literatura.

Rosenauer: „Obecné sriadenie platné na Slovensku“, 2. vyd. 1924 s doplňky 1928 a četné články v Administrativném Vestníku; Bělonožník: Příručka pro obecných notářův.

Karel Laštovka.

Notářství.

Dějiny. II. Pojem. III. Činnost. IV. Nabytí a pozbytí úřadu. V. Správa úřadu. VI. Organisace. VII. Kárné řízení. VIII. Úschova listin. IX. Poplatky. X. Statistika. XI. Literatura.

I. Dějinný vývoj. Instituce notářská jest prastarého původu. Již u Židů, Egypťanů a Asyřanů shledáváme se s osobami, které zabývaly se psaním listin, stvrzující je svou pečeti. Používaly při tom zvláštních zkratk a požívaly vážnosti kněží. U Řeků byli to zvláštní veřejní úředníci, jejichž úřad byl čestný. Vlastní instituce notářská vyvinula se teprve u Římanů. Při uzavírání právních jednání, při nichž předepsány byly různé formality, přibírali byli vážení mužové, kteří sepisovali protokoly a listiny. Nazýváni byli scribae neb exceptores a přijati byli později do veřejné správy. Také císařové přijímali pro sepisování listin do svých služeb osoby znalé skládání listin a osoby ty nazývány byly podle zkrácenin (notae), kterých používaly, notarii domini imperatoris. Také církev katolická používala takovýchto osob, ano Karel Veliký nařídil r. 805 dokonce, že každý biskup, opat a hrabě musí míti svého notáře. Osoby ty nazývaly se notarii ecclesiae. Vyvinul se však během doby jiný druh písařů, kteří sepisováním listin (instrumenta) a podání (libelli) provozovaly živnost a jež nazývali se tabelliones nebo notarii publici (poněvadž všechno obecně mohlo jich použiti). Výraz tabellio zachoval se dosud u notářů v Portugalsku.

Tabellionové přibírali byli za Karla Velikého jako příšežní písaři pro veřejné soudy (placita) a nazývání notarii a iudices scabini aneb iudex et notarius domini imperatoris. Tito notáři požívali větší vážnosti a proto domáhali se tabellionové ve směr autorisace a udělení veřejné víry pro své listiny. Během XI. a XII. stol. rozdíl

mezi notarii a tabelliones následkem toho zmizel a požadovalo se povšechně pro úřad notářský jmenování císařem, neb osobami, které císař k tomu zmocnil. Notářům udělována fides publica a právo zřizovati documenta publica. Následek toho byl, že notáři stali se institucí státní tvořící zvláštní listinný a osvědčovací orgán státní, který vykonával své officium důsledkem svého jmenování vládcem a vykonáváním jejich úřadů plněny byly určité účely státu.

Ve XII. stol. obrali si přední právníci za obor studia artem notariae a zřízena byla v Bologni zvláštní universita pro notáře. Notáři dosahovali vyššího vzdělání právníckého a listinám od nich vydaným propůjčována fides publica a vykonatelnost (instrumenta quarentigiata).

Recepce římského práva rozšířila se instituce notářů téměř do všech států evropské pevniny, avšak vyvinula se zde různě. V románských zemích, v Belgii, Francii, Itálii, Portugalsku, Španělsku, stal se notář téměř výhradně listinným orgánem, jemuž vyhraženo sepisovati všechny důležité listiny. Podobně tomu bylo v Luxembursku, v Nizozemsku, v Řecku a v některých státech německých (v Bavorsku). V Anglii jsou notáři povoláni pouze ověřovati podpisy, pořizovati překlady, osvědčovati právní skutečnosti a sepisovati soukromé listiny. Švédsko, Norsko a Rumunsko nezná této instituce. V Dánsku jest pouze jediný notář v Kodani, jako úřad státní. Ve Švýcarsku jest instituce ta v různých kantonech různá a v Německu trvá vedle sebe trojí systém: t. zv. čisté notářství podle francouzského vzoru v Bavorsku, notářství spojené s advokací v Prusku, Sasku a Hesensku a soudní notářství jako úřad státní v Badensku a Württenbersku.

Do zemí českých dostala se instituce ta z Italie a dosáhla zejména ve XIII. stol. velikého rozkvětu. V Praze zřízena byla první škola pro t. zv. ars dictandi, t. j. umění, skládati listiny. Císař Karel IV. zavedl zvláštní zkoušky notářské a vyhradil si notáře jmenovati. Ferdinand I. zavedl do zemí českých první notářský řád císaře Maxmiliána z roku 1512. Císař Josef II. úřad notářský téměř zrušil patentem ze dne 1. V. 1781, č. 13 ř. z. s., jenž stanovil, že pouze směnečné notářské protesty jsou veřej. listinami. Důsledek toho byl, že vzrůstalo se pokoutnictví a proto bylo v Rakousku cí. pat. ze dne 29. IX. 1850, č. 366 ř. z., znovu zavedeno notářství. Notářům uděleno výhradné právo sepisovati

listiny, jimiž nabývají se práva v knihách pozemkových. Tato působnost byla však obmezena notářským řádem ze dne 21. V. 1855, č. 94 ř. z., kterýmž byla také zrušena vykonatelnost notářských spisů. Následek toho byl, že instituce ta pouze živořila. Dne 25. VII. 1871, č. 75 ř. z., vydán byl nový notářský řád, kterýmž zachována v platnosti XIII. hlava notářského řádu č. 94 z r. 1855 a který platí dosud.

Na Slovensku obstarávají agendu notářskou t. zv. pristaldi, instituce čistě slovenská (od slova *prista*). Ve XII. stol. zavedení byli královští veřejní notáři, vedle nichž objevili se i papežští veřejní notáři, a ve XIV. stol. pod režimem králů z rodu Anjouského zavedena byla řádná instituce veřejných notářů a na universitě Pětikostelské zaveden byl notářský řád jako řádný předmět vyučování. Paralelně s činností těchto notářů obstarávaly agendu notářskou od XIII. stol. některé kapitoly a konventy. V XV. a XVI. stol. když nastala personální unie Král. Uherského a Českého (za Jagellonců), bylo jmenováno na Slovensku mnoho moravských a českých notářů. Po bitvě u Mohače r. 1526 instituce král. veřejných notářů zanikla a uplatnila se působnost konventů a kapitol (*Loca credibilia*). Také svobodná města královská a jejich magistráty a županské úřady zabývaly se notářskou agendou, obdrževše zvláštní privilegia, sepisovati věrohodné listiny. Dne 7. II. 1858 zaveden byl v Uhrách rakouský notářský řád č. 94 z r. 1855 avšak nikoliv na dlouho, neboť konference *judex curiální* ustanovení císařských notářů dne 15. III. 1861 opět zrušila. Teprve zák. čl. XXXV. z r. 1874 zaveden nový notářský řád obdobný rakouskému notářskému řádu, který byl pak novelisován zák. čl. VII. z r. 1886 a čl. XVI. z r. 1894. Teprve zákonem ze dne 11. XII. 1923, č. 267 Sb., dostalo se veřejným notářům též práva sepisovati soukromé listiny, kdežto do té doby směli sepisovati pouze listiny veřejné; dosud však nemohou na Slovensku vystupovati jako obhájcové ve věcech trestních a jako zástupcové stran ve sporech.

Od instituce veřejných notářů na Slovensku dlužno lišiti t. zv. instituci obecních a obvodních notářů, kteří jsou úředníky státními a jejichž působnost obmezena jest na obec neb obvod, takže mají postavení přibližné jako u nás obecní a okresní tajemníci. Tito strhli na sebe časem veškerou agendu soukromých listin. Viz o tom heslo *Notáři obecní (obvodní)*.

II. Definice. Z historického přehledu jest zřejmo, že podati přesnou definici notářů nelze, poněvadž notářství v různých státech a v různých časových obdobích různě se vyvíjelo. Kongres notářů Německa a Rakouska konaný ve Vídni v roce 1907 definoval notáře, jako osobu nadanou státem veřejnou věrou za účelem sepisování listin a osvědčení ve službách osob třetích. Také teorie není jednotna v nazírání na pojem notářství. Většina spisovatelů pokládá notářství za státní zřízení: buď úřad, neb orgán.

Podle našeho notářského řádu jakož i podle nové osnovy jeho a nálezu N. s. s. Boh. adm. 7816 jest notář orgán státní určený k tomu, aby sepisoval veřejné listiny a osvědčení, přijímal do úschovy cenné hodnoty a vykonával různé úkony soudem (a dle osnovy i jinými úřady) na něho vznesené.

III. Činnost notářů. Činnost notářů u nás jest trojí:

a) **v ý h r a d n á:** spočívající v sepisování veřejných listin, zejména o právních jednáních, pro jejichž platnost předepsána jest forma notářského spisu; jsou to: smlouvy satební, smlouvy kupní, směnné neb o zápůjčku neb přiznání dluhu mezi manžely, potvrzení o přijetí věna, smlouvy o darování bez skutečného odevzdání, listiny o právních jednáních mezi živými osob slepých, hluchých, jež neumějí čísti, a němých, jež neumějí psáti, o vzdání se dědictví, smlouvy o společnostech s r. o. a o převodech podílů společníků (podle osnovy má činnost tato rozšířena býti i na plné moci mezi manžely vůbec). Další výhradná činnost notářů jest přijímání do úschovy listiny všeho druhu; cenné hodnoty pak, byly-li mu při sepisování notářské listiny odevzdány (podle osnovy není přijímání cenných hodnot pro tento případ obmezeno). Notáři jsou dále výhradně povoláni vydávati vysvědčení o tom, že určitá osoba jest na živě, osvědčovati, že listina byla předložena neb prohlášení nějaké jiné osobě učiněno (podle osnovy má býti osvědčovací činnost notářova rozšířena i na osvědčování různých skutků a stavů a na osvědčování strany místo přísahy o právních skutečnostech, poměrech a stavech, avšak jen pro styk s cizinou).

b) **č i n n o s t k o n k u r u j í c í s e s o u d y** a to: ověřování podpisů, souhlasnosti opisu listiny s prvopisem (*vidimace*) a správnosti překladů, osvědčování schůzí a valných hromad, protesty, sepisování ve-

řejných testamentů (podle osnovy i ohledně osob mladších 18 let), a konečně spolupůsobení notářů jako soudních komisařů.

c) činnost konkurující s advokáty a to: zastupování ve věcech sporných u okresních soudů a ve věcech manželských rozvodů a rozluk, obhajování ve věcech trestních, sepisování podání a zastupování ve věcech nesporných i správních a sepisování listin soukromých (podle osnovy bude činnost obhajovací a zastupovací ve věcech sporných omezena na okresní soudy, kde není více nežli jeden advokát, aneb kde advokáti zastupování přijmouti nemohou neb nechtějí).

IV. Nabytí a pozbytí úřadu. Notáře jmenuje ministr spravedlnosti (podle osnovy, celá vláda). Při uprázdnění místa notářského vypíše komora, do jejíhož obvodu notář přináležel, veřejnou soutěž v Úředním listu na krátkou dobu, po jejímž ukončení učiní návrh obsazovací soudu krajskému, který tento s návrhem svým předloží vrchnímu soudu, jenž připojiv návrh svůj předloží spisy ministerstvu spravedlnosti. Ministerstvo spravedlnosti není na návrhy vázáno. Podmínky jmenování jsou: domovská příslušnost, stáří 24 roků, bezúhonnost, svéprávnost, 3 státní zkoušky (notářský stav domáhá se doktorátu) a 4letá praxe, z níž dva roky u notáře a ostatní u notáře, advokacie, soudu neb fin. prokuratury, dále znalost státního jazyka (dle osnovy vyžaduje se 5letá praxe a z ní 3 roky u notáře a jest k soutěži připuštěna též žena). Po svém jmenování musí notář složit kauci od 2000 Kč až 10.000 Kč, kterou schvaluje notářská komora se souhlasem státního zastupitelství, dále rovněž musí tímto způsobem dáti si schváliti pečetě, které musí obsahovati malý znak republiky, jméno notářovo, jeho úřední vlastnost a sídlo (zák. č. 657/1920 Sb.) a konečně musí složit přísahu, že bude zákony správně zachovávat i svůj úřad svědomitě zastávat (zák. č. 55/1919 Sb.; podle osnovy bude zvýšena kauce na 50.000 Kč, může býti ale nahrazena pojištěním proti škodám z povinného ručení).

Úřad notáře nelze spojit s advokací neb nějakým úřadem státním, vyjímaje úřad učitelský a úřad ministra a notář nesmí provozovati zaměstnání, které nesrovnává se se ctí a důstojností stavu. Svůj úřad notářský (sepisovati veřejné listiny a osvědčení) může notář vykonávati pouze v obvodu krajského soudu, v jehož okrsku nachází se soudní okres, pro který byl jmenován. Notářská listina mimo tento obvod

notářem sepsaná nemá moci veřejné listiny. Úkony soudního komisařství vykonávati může pouze v obvodu okresního resp. krajského soudu, který mu úkon přikázal, leda že by soud přikázal vykonati úkon ten i mimo obvod. Ostatní agendu provozovati může bez ohledu na nějaké omezení teritoriální.

Notář jest nesaditelný, leda že by pro tělesné neb duševní vady nemohl zastávati svůj úřad a nemůže býti též přeložen na místo jiné. Výjimku stanovil zák. č. 599/1919 Sb. a č. 305/1921 Sb. pro notáře na Slovensku po dobu jednoho roku ode dne účinnosti těchto zákonů. V pohraničním pásmu může obvod působnosti notářovy měniti vláda podle zák. č. 131/1925 Sb.

Pozbývá se úřadu notářského: vzdáním se, přestoupením k advokacii neb nějakému státnímu úřadu (mimo učitelský), pozbytím domovského práva neb svéprávnosti, nedoplněním kauce, odsouzením trestním soudem, neschopností pro trvalé vady tělesné i duševní a zbavením úřadu kárným soudem. (Dle osnovy též v tom případě, že druhý manžel nastoupí úřad neb provozuje zaměstnání neslučitelné s úřadem notářským, jakož i bylo-li zavedeno ohledně notáře vyrovnací řízení neb vyhlášen na jeho jmění konkurs.)

V. Spravování úřadu. Vlastní činnosti notářovou jest činnost listinná a osvědčovací. Ona vztahuje se na právo sepisovati listiny soukromé všeho druhu a na výhradné právo sepisovati listiny veřejné o právních jednáních, dále na přijímání listin a cenných hodnot do úschovy, na právo zastupovati strany ve věcech nesporných a na výpomoc soudům (dle osnovy i jiným úřadům) při vykonávání jejich pravomoci (t. zv. soudní komisařství neb úřední).

Činnost zastupovací ve věcech sporných a trestních nenáleží vlastně ideologicky do působnosti notářů; poněvadž ale notář u nás není jako v jiných státech výhradným orgánem listinným, ponechána mu také tato činnost zastupovací.

Ve vykonávání svého úřadu při sepisování notářských listin vázán jest jednak předpisy všeobecnými a jednak zvláštními ohledně notářských spisů. Notář nesmí sepisovati listiny ve věcech, při nichž jest zúčastněn on sám neb jeho choť (dle osnovy i snoubenka) aneb osoby s ním do 4. stupně příbuzné neb do 2. stupně sešvagřené. Dále nesmí vykonati úkon o jednání zapovězeném neb učiněném na oko. Jinak však nesmí úředního úkonu odepřít. Notář jest

povinen zachovati o celém jednání tajemství a zodpovídá za vše, co v listině jest uvedeno, že se tak skutečně stalo. Za své provinění jest zodpověděn straně za veškerou škodu. Listiny od něho sepsané mají býti prosty vad, škrtů a razůr. Prvopisy listin zůstávají v úschově notáře opatřeny pořadovým číslem i musí nad to zapsány býti do zvláštního rejstříku (repertoře). Straně vydá se pouze snímek ze spisu neb osvědčení listinné z protokolu. (Podle osnovy může plná moc určená pro cizinu vydána býti též v prvopise t. zv. brevet.) Při sepisování notářských spisů musí notář bedlivě si počínati, zjistiti pravou vůli stran a vyvarovati se všech nejasností a dvousmyslností, musí dále přivzít dva svědky úkonu, jedná-li se o jednání na případ smrti, neb neumí-li strana psáti, nezná-li jazyka, v němž spis jest sepsán, aneb sepisuje-li se spis s osobou hluchou, slepou neb němou, při čemž třeba dbáti zvláštních formalit. Svědci úkonu mohou býti přibráni i v jiných případech. O tom, v jaké řeči dlužno sepisovati notářské listiny, platí ustanovení jazykového zák. č. 122/1920 Sb. a vlád. nař. č. 17/1926 Sb. Ministerstvo spravedlnosti zamýšlí v tom ohledu vydati zvláštní směrnice, jest však otázka, zdali nařízení to bude soudy respektováno vzhledem na jazykový zákon. Kandidátem může býti jen ten, kdo jest zapsán v seznamu kandidátů, který spravuje notářská komora. Zápis do seznamu děje se k žádosti notáře, který přijal kandidáta, jenž však prokázati musí, že složil alespoň 2 státní zkoušky (podle osnovy všechny 3), že jest zachovalý a státním příslušníkem, a jemuž není na závalu co by mohlo býti na překážku pro jmenování notáře. Praxi svou vykonávají musí kandidát výlučně, není mu však dovoleno vykonávati za notáře jednotlivé úkony (podle osnovy bude oprávněn zastupovati notáře při přípravě úředních jednání, úmrtním zápisu, zapečetění pozůstalosti a prodeji věcí movitých a po složené zkoušce praktické i při inventurách, projednáních, odhadech, dražbách, ověřování, vidimacích a protestacích). Po dvouleté praxi může kandidát složiti notářskou zkoušku u vrchního soudu v jazyku státním po případě i v menšinovém. Zkouška jest písemná a ústní a ve zkušební komisi zasídlá též jeden notář.

VI. Organizace. Notáři určitého obvodu ministerstvem stanoveného tvoří sbor notářů (podle osnovy komoru). Sbor schází se každoročně nejméně jednou a volí na 3 léta

presidenta a členy komory (podle osnovy komorní výbor). Sboru přináležejí dále právo podávati návrhy zákonů, stanoviti příspěvky komorní a jednací řád a navrhovati sloučení komor. Komora vykonává dozor nad notáři a kandidáty zapsanými v jejich seznamu. Vrchní dozor přináležejí ministerstvu spravedlnosti. Notáři jako soudní komisaři podléhají též dozoru krajského soudu. Také komory podléhají dozoru a revisi presidenta krajského soudu. Komore přináležejí dále právo kárné ve věcech menší důležitosti, právo zprostředkovati ve sporech mezi notáři, nebo mezi nimi a stranami ohledně poplatků notářských, potvrzovati vysvědčení kandidátů, podávati návrhy zákonodárné a posudky, spolupůsobiti při obsazování míst a svolávati sbor. Komor notářských jest v našem státu devět. Jejich sídla jsou: Praha, Král. Hradec, Čes. Budějovice, Litoměřice-Most, Liberec, Cheb, Brno, Olomouc, Opava a Bratislava. Na Slovensku sloučeny komory: Bratislava, Báňská Bystřice, Prešov a Košice v komoru Bratislavskou (zák. č. 167/1920 Sb. a vlád. nař. č. 3/1921 Sb.). (Podle osnovy mají býti utvořeny pouze 4 komory a to Praha, Brno, Bratislava a Košice.)

VII. Kárné řízení. Notáři a kandidáti podléhají kárnému řízení své komory, pokud jde o menší přestupky, jež jsou na újmu cti a důstojnosti stavu. Trestry jsou: připomínka, z níž není odvolání, a písemná důtka (dle osnovy i pokuta peněžitá), do níž jde odvolání na vrchní soud. Větší přestupky podléhají kárnému soudu u vrchního soudu, z něhož lze se odvolati k nejvyššímu soudu. Vrchní soud rozhoduje v senátech o 4 členech. Nejvyšší soud v senátech 4 člených za předsednictva presidenta neb jeho náměstka. Dva přísedící kárného senátu při nejvyšším soudu jsou notáři, jež volí každoročně komory a to komora, jež čítá více než 50 notářů, tři, komory s menším počtem jednoho. Trestry jsou písemná důtka, pokuta do 10.000 Kč (u kandidátů do 2000 Kč), složení úřadu a zbavení úřadu (u kandidátů zbavení substituce). (Zákon č. 216/1919 Sb. a vlád. nař. č. 273/1919 Sb. a zák. č. 31/1929 Sb.) Obžalobu zastupuje vrchní státní zástupce. Stane-li se notář pro tělesné vady neb duševní chyby neschopným zastávati úřad, má ho notářská komora po případě prezident vrchního soudu vyzvati, aby se úřadu vzdal. Neučiní-li tak, zbaví jej vrchní soud úřadu (podle osnovy může pro případ, kde notář nemá dostatečného jmění, ministr spravedlnosti sta-

noviti k návrhu komorního výboru jako podmínku soutěže o jeho místo, že nástupce zajistí nezpůsobilemu předchůdci roční důchod).

VIII. Úschova listin. Notář jest povinen vésti zvláštní rejstřík (repertoř) o všech úředních svých výkonech, dále seznam abecední k němu, rejstřík protestní, seznam pořizujících a depositní knihu. Veškeré listiny jest povinen ukládati v prvo-pisech a stranám vydává pouze snímky neb osvědčení listinná, jež rovněž jsou veřejnými listinami. Právo nahlížeti v listiny u notáře uložené a vyžadovati snímků přináležejí pouze zúčastněným stranám, opisy lze vydati též zmocněncům neb právním nástupcům.

Poslední pořízení notářská neb u notáře uschovaná musí předložiti notář po smrti zůstavitelově soudu, aby je prohlásil. Po smrti notáře dlužno veškeré spisy odevzdati komoře, která po prozkoumání jich odevzdá je archivu notářskému a dokud nebude zřízen, sborovému soudu I. stolice, který pak jest oprávněn vydávati snímky a opisy.

IX. Poplatky. Pro jednoduché úkony notářské vydán byl zvláštní sazebník vlád. nař. č. 273/1921 Sb., který změněn byl vlád. nař. č. 102/1923 Sb., pro Slovensko vlád. nař. č. 218/1929 Sb. Notář nesmí účtovat více, nežli sazby stanovené v tomto sazebníku. Pouze jde-li o úkony mimořádně namahavé, spleťité a obtížné, jest oprávněn žádati poplatky vyšší. Není-li strana s účtovanými poplatky spokojena, může žádati za smírné zprostředkování notářskou komoru, po případě dáti si upravití účet krajským soudem sídla komory. Usnesení tohoto soudu, pokud jde o notářské veřejné listiny, jest vykonatelné a poplatky upravené vymáhá soud dle nařízení platných pro vymáhání poplatků soudních. Odměnu za úkony vykonávané z příkazu soudu stanoví soud, jenž příkaz dal, do jehož usnesení jest přípustna stížnost na sborový soud s konečnou platností. Za zaplacení poplatků notářských ručí všichni, kdož za úkon žádali aneb se ho zúčastnili rukou společnou a nerozdílnou.

X. Organisace spolková. Po převratu zřízen byl v našem státě po vzoru Rakouského spolku notářů, k němuž přináleželi všichni rakouští notáři, Spolek notářů československých se sídlem v Praze a s odbory v Brně, v Plzni a Bratislavě. Organem spolku jest odborný časopis „České právo“. Notáři němečtí ke spolku tomuto nepřistoupili, nýbrž založili si svůj spolek „Verein

der deutschen Notare“, jehož orgánem jest „Notariatszeitung“. Také kandidáti organizovali se ve „Spolku československých kandidátů notářských“ pro celou republiku. Kandidáti němečtí založili zvláštní spolek německý: „Verein deutscher Notariats-anwärter“.

XI. Statistika. Míst notářských v naší republice jest celkem 453. Z toho v Čechách 258, na Moravě 100, ve Slezsku 64, na Slovensku 61 a na Podkarpatské Rusi 10.

Do obvodu komory Pražské přináležejí 138 míst notářských, do notářské komory v Čes. Budějovicích 16 míst, do obvodu Králohradecké komory 31 míst, do obvodu Liberecké komory 18 míst, do obvodu Mostecko-Litoměřické komory 33 míst, do obvodu komory Brněnské 50, do obvodu komory Olomoucké 50, do obvodu komory Opavské 24, do obvodu komory Bratislavské 71.

Dle národnosti jest 288 notářů národnosti československé, 135 německé, 5 ruské, 1 rusínské, 7 maďarské, 3 židovské a 1 polské.

Notářských kandidátů zapsáno bylo v roce 1929 v Čechách 138, na Moravě 42, ve Slezsku 11, na Slovensku 16 a na Podkarpatské Rusi 4; z kandidátů jest 143 národnosti československé, 63 německé, 2 maďarské a 2 ruské.

XI. Literatura.

Literatura o notářství jest velice obsáhlá, zejména francouzská, italská, španělská a německá.

Nejstarší spisy pojednávající o notářství pocházejí ze XII. a XIII. století. Jsou to: Irnerius: „Formularium tabellionum“; dále Odefredus: „De ordine judicario“; Salathiel: „Summa artis notariae“; a zejména Rolandinus Passaggeri: „Summa artis notariae“. Pozdější díla jsou: Oesterley: „Das deutsche Notariat“, 1842; Berge: „Histoire du Notariat“, 1815; Gangeaux: „Commentaire de la loi du 25 Ventose“, 1834; Amiaud: „Týž komentář“, 1884; Massart: „Týž komentář“, 1854; Michot: „Origenes du notariat“, 1878; Alianelli: „Il diritto notariale italiano“, 1875; Baciocchi: „Guida del Notaro“, 1875; Conti: „Commentario della nuova legge sul notariato“, 1880; Fanelli: „Il notariato Italiano“, 1876; Gallini: „Il notariato Italiano“, 1876; Gazzilli: „Scienza notariale“, 1827; Alvarado: „Compendio de la libreria de Escribanos“, 1831; Castro: „El Notariado“, 1888; Brunner: „Handbuch des Notariates in Bayern“, 1865; Chiari: „Handbuch des Österr. Notariates“, 1852; Chorinsky: „Das Notariat und die Verlassenschafts-abhandlung in Österreich“, 1877; Kaserer: „Die Notariatsordnung vom 25. Juli 1871“, 1887; Merkel: „Das Notariat“, 1860; Rösl: „Das Notariat“, 1861; Schymkovský: „Das Notariat“,

1862; Kissling: „Justizreform und Notariat“, 1867; Roncali: „Notarenstand und Notariat“, 1867; Angerer: „Notariatsinstitut“, 1871; Papafava: „O ověřenosti bilježničkih spisa“, 1880; týž: „Bilježnički obraznik“, 1896; Snyder: „Notaries and Commissioners“, 1882; Šediva: „Notářství“, 1894; Reich: „Österr. Notariatsbuch“, Rietsch: „Urkundwissenschaft“, 1904; Weinrich: „Trennung des Notariats von der Rechtsanwaltschaft“, 1897; Schlegerberger-Oberneck: „Gesetze über die Angelegenheiten der freiw. Gerichtsbarkeit“, 1927.

Jaroslav Čulík.

Novinářství.

(Zkratky: n-y = noviny; n-ář = novinář; n-tví = novinářství.)

Úkolem tohoto článku v rámci tohoto slovníku jest ukázati, pokud u nás n-y a n-tví jsou upraveny zvláštními předpisy zasahujícími v obor práva veřejného. Takových zvláštních předpisů je počet velmi skrovný. O n-ách zmiňuje se jenom uherský tiskový zák. (čl. XIV/1914) platný dosud na Slovensku a v Podkarpatské Rusi (v § 3 na začátku), obšírněji pak nový zákon o právu původském (z 24. XI. 1926, č. 218 Sb.) a zákon o nakladatelské smlouvě (z 11. V. 1923, č. 106 Sb.). O n-ářích jedná zevrubněji nový zákon o pensijním pojištění (z 21. II. 1929, č. 26 Sb.). O všech těchto zvláštních předpisech bude podrobněji pojednáno níže. Jinak se vztahují na n-y předpisy o t. zv. periodických tiskopisech (časopisech) nebo ještě širší předpisy o tisku vůbec; stačí odkázati příkladem na §§ 34 a 39 č. 2 zákona na ochranu republiky z 19. III. 1923, č. 50 Sb., kde se mluví o periodických tiskopisech resp. o tiskopisech vůbec, myslí se však především na n-y. Je tedy na ten čas a patrně i na dohlednou dobu zůstane hlavní naší všeobecnou normou o n-ách a n-ářích, pokud jde o právo trestní a správní, zákon tiskový (viz čl.: „Tiskové právo“).

Za tohoto stavu věci je pochopitelné, že nemáme ani přesné zákonné definice pojmu n-y; nezbude tudíž nežli sáhnouti k pojmu vžitému v praktickém životě a v odborném písemnictví n-ářském. Tu se všeobecně pokládá za n-y periodický tiskopis, který vychází pravidelně alespoň jednou za týden a věnuje se časovým otázkám všeobecného obsahu. (Groth ve článku „Zeitungen“ v Handwörterbuch der Staatswissenschaften, Ergänzungsband, Jena 1929, str. 1160. Ještě pružnější vymezení

pojmu n-y podává nejnověji Dovifat: „Zeitungswissenschaft“, Berlin 1931, díl II., str. 9: N-y sdělují nejnovější události v nejkratších pravidelných obdobích nejširší veřejnosti.) Ovšem hledíc k tomu, co bylo uvedeno v odstavci předcházejícím, nemají citované — ostatně velmi pružné — definice pojmu n-y valného praktického významu, zejména když cit. § 3 uher. tisk. zák. neobsahuje zvláštních předpisů o n-ách, nýbrž zahrnuje je pod širší pojem periodického časopisu.

Poměrně nejpodrobnější předpisy o n-ách máme v § 25 cit. zák. o právu původském, k němuž se připíná trestní norma v § 47, č. 5 tamže. S našeho hlediska je zajímavé, že je tu ochrana odstupňována podle jednotlivých částí novin (články a stati, pojednání zábavná, vědecká, technická, umělecká, zprávy a telegramy obsahu politického, denní novinky a smíšené zprávy), avšak i tato ustanovení z větší části nevztahují se pouze na n-y, nýbrž na periodické časopisy vůbec. (Podrobněji viz Hermann Otavský ve článku: „Autorské právo“ v tomto slovníku, díl I., str. 81 a zvláště zevrubně Löwenbach v komentáři „Právo autorské“, Praha 1927, str. 124 sl. a 211 sl. Definice novin zde podaná shoduje se celkem s definicí Grothovou uvedenou shora.) Podobně i cit. zákon o smlouvě nakladatelské (v § 9, který je v podstatě souladný s § 25 zákona o právu původském) klade všeobecně na roven n-y a časopisy vůbec (denní novinky a smíšené zprávy, v nich uveřejněné mohou býti kdykoliv otištěny jinde).

N-áři u nás jako jinde zahrnuti jsou pod širší pojem „soukromých zaměstnanců ve vyšších službách“ ve smyslu zák. z 16. I. 1910, č. 20 ř. z.; i tu ovšem zase jsou zahrnuti pod osobami zaměstnanými v redakci periodického tiskopisu (§ 2, č. 3). O služebních poměrech osob právě uvedených obsahuje zvláštní ustanovení též čl. V. uher. zák. o tisku, ovšem vlastně jenom o výpovědi a zrušení služebního poměru. Důsledkem toho byli n-áři podrobeni pensijnímu pojištění již podle zák. z 16. XII. 1906, č. 1 ř. z. z r. 1907, a jsou nyní podrobeni pensijnímu pojištění podle zák. z 21. II. 1929, č. 26 Sb.; i zde ovšem (v § 1, č. 3) mluví se opět o zaměstnancích v redakcích časopisů vůbec. Tento zákon obsahuje zvláštní oddíl IX. (§ 124) o pojištění n-ářů; to je vlastně jediná význačnější naše instituce z oboru zvláštního práva n-ářského.

Poskytují se tu n-ářům — patrně hledíc